

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE POMOČNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$2.50 per year,
Chicago and Europe \$3.50 per year, foreign
countries \$5.00 per year.

One year subscription—\$5.00—includes
membership.

Advertising rates on application.—Manu-
script will not be returned.

Number on face, but keep with a list of
MEMBERS OF THE FEDERATED PRESS.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Piknik samostojnega društva

Chicago, Ill. — Ko hodim okrog po tem pokljastem svetu, se večkrat pogovarjamo, kje smo bili zadnje nedelje, poleg tega pa že ugrabimo, kam bomo šli prihodnjo nedeljo. Kajti sedaj je doba piknikov in izletov. In to je prav, da gre človek ven iz tikaškega vročega zidovja.

Ker sem sin gorenskih planin, mi nehote pride na misel ona pesem, ki pravi: "Na planine, na planine, vedno žene me arce". Pa ker tukaj nimamo v bližini nobenih planin, zato se udeležimo, če se peljemo ven v prijaznem Willow Springs, Ill. To priložnost nam nudijo razna društva, ki pripravljajo svoje piknike in izlete. V nedeljo bomo imeli zopet lepo priložnost, ko bo samostojno podp. društvo "Danica" privedlo svoj piknik v prijaznem Kegellovem vrtu v Willow Springsu.

Prijatelji proste narave, ne pozabite dan 23. julija, da se snidemo skupaj in se v prijetni družbi pozabavamo in pozabimo za en čas slabe delavske razmere, ki nas še vedno tarejo. Zabuva bo prvovrstna za stare in mlade, in nobenemu ne bo žal, če ga bomo videli, pa če pride iz Chicago, Jofleta ali od drugod, vsak bo dobrodošel in ga bomo prijazno sprejeli v svojo družbo. Postregli mu bomo z dobrimi prigrizkom in pa z dobrim pivom. Za plesateljine bo "gledal" Pucej in Fojs, da se ne bo kdo kaj pritožil; če se kdo ne zanima za ples, bomo pa "katero urezali". Na svidenje v nedeljo!

Jos. Fajfar.

Poročilo iz Detroita

Detroit, Mich. — Dasi kapitalistični časopisje dnevnoroča o izboljšanju dela v industrijah, se pa v resnici le malo pozna med nezaposlenimi, ki jih je še vedno mnogo. Nekateri stari delavci so bili poklicani na delo, toda to malo izda. So pa nekateri delavci, ki delajo čezurno delo in tudi ob nedeljah. To je menda tisti 30-urni teden! Ko greš po mestu pa vidiš brezposelne na vogalih; raztrgani in bosi so — in lačni.

Razglašeno je bilo, da se mora vsak brezposelni registrirati na policijski postaji, da mu bodo preskrbeli delo. Delavci, ki delajo, se pritožujejo, da ne bodo mogli dolgo zdržati priganjstva. Cistilci obkles so pred enim tednom zastavali proti priganjaskim razmeram in na višjo mezo. Šest sto jih je na stavki, ki dobro piketirajo.

Pred kratkim je umrl Valentin Pirnar, delničar SDD, na poškodbah, ki jih je dobil pri delu v tovarni. Dne 11. julija pa smo zagrebeli mlado ženo, Velmo Obed, rojena Snyder. Pokojnica je bila prvovrstna pianistka in diletantka, znana po vsej naselbini, kar je pričal njen pogreb. Odbor SDD izreka prizadetim sorodnikom globoko sožalje!

Slovenski delavski dom privedi velik izlet dne 6. avgusta na Klančnikarjevo farmo. Prosimo vse ostale organizacije, da ne prirejajo svojih zabav na 6. avgusta ali par dni prej. Znano vam je, da je naš dom v stiskah za obstanek, ker nima finančnih podpor. Vsakdo ve, da nam je dom potreben. Če ga mi sami ne bomo mogli vzdrževati, ga bodo drugi. Dolžnost vsakega rojaka je, da dom podpira po svojih zmožnostih.

SDD je na razpolago vsem društvom, zato je tudi treba, da ga vsi skupaj podpiramo. Ako ne bomo dali več pozornosti našemu domu in ga finančno podprli, se lahko zgodi, da pride v druge roke. Potem bomo šele razumeli njegovo vrednost za naše stvari, ampak takrat bo prepozno. Zato pa se potrudimo sedaj, da ga ohranimo. Šes so slabe razmere, kljub temu pa bi nekateri lahko prišli na pomoč. Malo je kriva tudi brezbratnost, odbor sam pa tudi ne more vsega storiti, če ne dobi pomoči.

Upoštevalje to vabilo in opomin vai v naselbini, da redimo naš dom, dokler je čas. Privedite na domov izlet v velikem številu. Tam bo pripravljena vsa, čene bodo nize in Klančnik je preakrbel za plesalce novo plesišče. Katipot: Telegraph rd. do 25. ceste, po 25. cesti levo do pr.

ve farmake ceste in spet levo kake tri milje (predno pridete do mesta Monroe). Na več krajih bodo znamenja "S.D.D.", tako da bo lahko vsakdo dobil prostor, kjer se bo vrtil domov piknik dne 6. avgusta.

Omeniti moram, da več delničarjev SDD še ni plačalo članarine. Ker je blagajna prazna, jih prosim, da kdor more, naj plača. Pišite dopisnico tajniku, da pride sam iskat, ali pa oddajte oskrbniku proti potrdilu. — V kratkem bo obhajala družina Joseph in Frances Bozich srebrno poroko ali 25-letnico zakonskega življenja v domovih prostorih; oba sta delničarja SDD. Še na mnoga leta! — Jos. Obravovich, tajnik S.D.D., 13577 Vaughan ave.

Zobeli Tibega morja

Oakland, Calif. — Mesto Oakland leži na eni strani zaliva, na drugi strani pa mesto San Francisco. Ta zaliv se imenuje San Francisco Bay, širok 9 milj. Po njem prevažajo na ladjah avte, truke in železniške vagoni. Vožnja traja 20 minut in stane za osebo 21 centov, ako pa sedi v avtu, plačaš samo 5 centov od osebe in 60c od avta. Čez to lužo se večkrat prepelujemo na obisk na "kranjski hrib" in v vselej smo gostoljubno sprejeti. Prijatelji nas pogostijo z različnimi dobrotami, prijateljice pa z okusno potico.

Ti dve veliki mesti bodo sedaj zvezali z dolgim in visokim mostom, a takozvanim San Francisco-Oakland Bay mostom. Z delom so že pričeli. Kakor pripovedujejo, bo to najvišji most na svetu. Inženirji so izračunali, da potrebujejo vsoto 78 milijonov dolarjev. Na 9. julija so se vršile velike ceremonije. Predsednik Roosevelt je pritisnil na gumb v Washingtonu v znak pričetka velikega dela. Gov. James Rolph je prvi zasadi lopato v zemljo za pričetek dela na velikem mostu. Tudi Hoover je bil navzoč. Po tem velikem mostu se bomo lahko peljali v San Francisco na "kranjski hrib" šele enkrat leta 1940.

Delavskih razmer ne bom opisoval, ker ni vredno, da bi jih opisoval. Veliko druščin v tem mestu je bilo odvisnih — in so še — od podpore, katero so prejemale od Rdečega križa in drugih dobrodelnih ustanov. Tudi mesto in okraj sta pomagala dobiti nekaterim delo, ki so ga delili po dva dni na teden in 6 ur na dan s plačo 3 dolarje dnevno za delo na cestah. V tako bogati deželi kot je Amerika, pa mora biti delavec odvisen od same fehtarije. Delo se tukaj teko dobi. Ako ga dobiš, moraš delati za beraško plačo. Izkušeni delavci, naprimer mizarji, delajo za 35 centov na uro. Družbe za konzerviranje so pričele z delom, plača je po 20 in 25 centov na uro. Ženske delajo od kosa in zaslužijo po \$1 do \$1.50 na dan.

Jaz sem še vedno uposlen pri mestni upravi. Kot vsako leto, tako tudi letos dobi vsak mestni delavec deset dni počitnice. Nekateri gredo ribarit, drugi se pa potikajo v parkih in si ravnaajo svoje stare kosti. Mene najbolj vezele obiski. Lani sem se podal v Kansas obiskat moje stare znanec. To ni bilo lahko, ker sem moral dobiti posebno dovoljenje od finančnega ministrat-

va. Dogovorjeno in storjeno, nikdar pa mi ne bo žal. Letos sva se dogovorila s prijateljem Parkljem, da skupaj obiščeva dobro znano slovensko naselbino v Fontani, Calif. Nama se je potem pridružil še moj prijatelj z družino, Rudolf Krajnitz. Podali smo se na pot brez posebnega dovoljenja finančnega ministra. Na 2. julija ob 4. zjutraj smo zasledili naše avte in se odpeljali proti Los Angelesu in po 14 ur dolgi vožnji smo se ustavili pri prijatelju Peink Aubhu v Los Angelesu. Vsi so bili veselo iznenadeni. Bili smo gostoljubno sprejeti, postregli so nam z vsami dobrotami, tudi s premočiacem, da smo se malo odpočili.

Drugi dan smo obiskali našega dobrega prijatelja Blaža Mezurija; tudi pri njem smo bili dobro postreženi. Od njega smo se poslovili in se odpeljali proti Fontani. Po dveh dni vožnji smo dospeli v Fontano. Krajnitz je došel prvi. Ustavil se je in ogledaval okoli sebe ter premišljeval, kako bo našel svoje prijatelje. Starejši sin Rudolph mu je pokazal dva rojaka, ki sta se pogovarjala slovensko. Bili smo komaj par blokov od slovenske naselbine. V par minutah smo že bili pri Johnu Pečniku. Okoli 6. zvečer je nastalo nepopisno veselje, stiskanje rok, predstavljanje naše družbe; to delo je vodil Krajnitz. Ko je bil en gostov, nam je Pečnik predstavil svojega mladega svaka Hochevarja in njegovo mlado ženo. Spet običajno rokovanje itd. Mladici Hochevar je želel izvedeti, dali sem jaz "tisti Tomšič, ki zna šplati" in o katerem "so že slišali". Na njegovo željo sem takoj pričel "vleči na moj meh". Ker pa Hochevar pozna muzikante, da ne morejo žejni "šplati", mi je takoj postregel z zlahno kapljico, ženske so nam pa prinesle okusne potice. Potem smo vsi pili in jedli, v par urah pa je bilo vse polno slovenskega občinstva okoli nas. Ko smo se malo pogovorili, smo šli obiskat našega starega prijatelja Louis Removša. Tudi on nam je postregel; pri njem smo plesali in se zabavali v veseli družbi pozno v noč. Moja soproga in jaz sva ostala pri njem, da se malo odpočijeva. (Njega poznavam iz Kansasa).

Zgodaj zjutraj 4. julija naju pride klicat Pečnik, naj vstaneva, da gremo na piknik, katerega so priredili Fontančanje v prosti naravi, da tudi naju vabijo. Bil sem tako zaspan, da nisem mogel oči odpreti; Pečnik je pa intel pri sebi steklenico takojčne, ki mi je oči "odprla". Pri Hochevarju in Pečniku je bila prava "slovenska postaja", kjer smo se skupaj sbrali in se ob 2. pop. odpeljali na piknik, na katerem je bilo mnogo zabave. Sedeli smo pri dolgi mizi, naloženi z vsakovrstnimi dobrotami in modili smo si suha grla ter prepelali slovenske pesmi do mraka. Na poti s piknika smo se sopeset ustavili na "slovenski postaji" (Mrs. Hochevarjeve ne bo nikdar pozabili; "potrtila" nas je s hladnim pivom). 5. julija smo bili povabljeni na kosilo k Blazičevim. Blazičevka nam je pripravila okusno kosilo in po kosilu smo šli še po naselbini. Ustavili smo se pri Jerini in Antonu Vidergarju, ki je tudi muzikant. Povošč smo bili gostoljubno sprejeti. Zvečer zopet pri Blazichu. Gospodinja je napravila večerjo, on je pa prinesel dobro kapljico. Po večerji smo se hladili v prosti naravi med oranžnim drevjem. To je bil naš zadnji večer med prijatelji rojaki v Fontani, Calif. Prijatelj me je opomnil, predno se poslovimo od vesele družbe, naj jim še eno zaigram. To se je takoj zgodilo. Ko sem nehal igrati, je pa moj novi prijatelj A. Vidergar zaigral na svojo harmoniko v odmev z druge strani vrta. Mrs. Mary Pickl nas je povabila v dvorano, v kateri se je vse vrtele, staro in mlado.

Bilo je že polnoči, čas slovesa od gostoljubnih prijateljev. Podali smo si še enkrat desnice in šeleli drug drugemu vse najbolje. Dne 6. julija ob 9. zjutraj smo odrinili s "slovenske postaje" (Hochevar) proti Los Angelesu. Ni bilo konca rokovanja. Prijatelj Hochevar, humorist, se kar ni mogel "odtrgati" od nas. Teško smo se poslovili od fontanskih rojakov; večkrat smo slišali o njihovi gostoljubnosti, sedaj smo če pa sami prepričali.

Čikaška razstava: Miss Radmila Govdarica, jugoslovanska "kraljica lepote."

Prišli smo med vas kot tužci, sprejeli ste nas kot stare prijatelje, pri odhodu smo si pa podajali desnice kot bratje in sestere. Zato se vam vsem skupaj v imenu naše skupine iskreno zahvaljujem za vašo naklonjenost in gostoljubni sprejem. Na svidenje! — Anton Tomšič.

Unijsko gibanje v Ohio

Bridgeport, O. — Tukaj je v teku velika kampanja za rudarsko unijo, in do 15. julija so bili že vsi okoljski premogorovi organizirani pod UMWA. Tudi organizacija jeklarskih delavcev je pridno na delu za organiziranje, vendar pa gre bolj počasi.

Sporedno z unijskim gibanjem se bolj giblje tudi soc. stranka. Okrajna soc. stranka bo poslala svojega delegata na zborovanje kontinentalnega kongresa, ki se vrši v Columbusu dne 6. in 6. avgusta. Tudi soc. klub št. 11 pošlje svojega delegata na ta kongres.

Klub št. 11 JSZ priredi piknik v nedeljo, dne 23. julija, na prostoru Stop 16, Barton Line, v prid kampanje in agitacije. Igrala bo dobra godba in vse drugo bo dobro preskrbljeno za goste. Pridite od blizu in od daleč, da se spet enkrat skupaj zabavamo in pomagamo dobri stvari. New deal ne bo dolgo držal, mi pa se moramo pripraviti v soc. stranki, da jo ojačamo in si potem nje izvojujemo svoje pravice. V to dosego pa je treba stranko finančno podpreti in v ta namen se vrši piknik dne 23. julija. Zato pa pridite vsi, saj gre za koristi delavske mase!

Joseph Snay.

Prosperiteta na papirju

Monroe, Mich. — Imam neprostovoljne počitnice, zato pa tudi dovolj časa za pisanje. Tukajšnje papirnice obratujejo s polno paro zadnjih par tednov in z dolgimi urami, dasi se vsekrižem govori o krajšem delovniku, ki ga ima prinesiti "new deal" ali nova ekonomaka politika. Tukaj so tudi štiri livarne, ki pa obratujejo le po 3 in 4 dni v tednu, po 4 in 7 ur na dan. Delajo tudi na cesti, ki jo tlakirajo, po 5 ur na št. Plača je 35c na uro. Delo bo le še za par tednov. Kljub vsemu temu je v okolici še vedno mnogo delavcev brez dela. Dokler bodo v modi dolge natezalne ure, ni mogoče, da bi vsi delavci dobili delo. Treba bo pričeti s šesturnikom in petdnevnikom ali manj.

V kapitalističnem časopisju dnevno kriče, da se prosperiteta

vrača, v resnici pa je na papirju. Se vedno sanjajo, prosperiteta in potezo siliti, da je sistem kriza, da je sedanji sistem mra skrahiral, da se niso povrnejo razmere, ki prinesele takozvano prosperiteto, ki je veljala le za izkoriščalce delavci niso imeli od nje. Na vsak način se buditi k življenju crkni stem, ki pa se več ne vrje pretevil svojo dobo. Človeškega napredka ni hteva, čemur se ne more četriviti.

Zivimo v prehodni dobi, korisčevalci se trudijo, daljšajo življenje umar kapitalizmu, delavci pa trpeti v teh poskusih ne trpljenje, bedo, pomanjgljad, dasi je vsega v Delavstvo pa mora biti moč in dan. Organizirani v močne unije, potornih se da mnogo izvaje so upravljane delavstvo, rist, h čemer pa lahko pripomore le delavstvo. Samo mora skrbeti za njije. Dokler bo delavec in neorganiziran, ni misliti na kakšne bolj Delavstvo si mora samovati "boljše čase" niti ne prinese na krožnik. V kapitalistične oblije pravi varati samega sebe, teresu kapitalizma ni, da bel za dobrobit delavcev govem interesu je, da o več profita, pa naj pridno in od kjerkoli.

Vse čaka na neko izbo, ki jo prinese new deal pa je povedati, da je le navadna krparija tera sistema, katerega "newdealerji" za vsake hrantiti. S tem priredanje bodo le podaljšali življenja hrantili pa ga ne bodo, razrednega boja se ne prišel je čas, da nov slo domesti starega. Sedaj dobi takega procesa in to bolko trpljenja med delaloi. — Frank Kroll.

Klubova seja 21. julija

Chicago. — Klub št. 11 obdržuje svoje seje vsak tek v mesecu v dvorani Claybourn ave. Ujednove vse sodruga na prihodnje 21. julija. Obenem pa v stali rojake, da pristopijo klub, ki sedaj dobro na vsak mesec za par dan svidenje na seji 21. julija.

Organizatorična seja med železniki

Delavci pričeli započeti nijske unije

Chicago. — Delavci, zaposleni v delavnih Central železnice, bodo prva grupa med železniki, ki bo strmoglavila komunistično unijo, odkar je bil sprejeto, ki daje delavcem do organiziranja v sv. jah.

V vseh delavnih te nije izstopajo delavci v iz kompanijske unije in organizirajo v svojih. Za ima velike delavnice v Kentucky, Iowa, Tenu drugih in vse poročajo storijo, kar pomeni, da spontano gibanje delovnoforične kampanje, ki je organizacije železnikarjavci vstopajo v krajevne v krajih, kjer te se obsepa po pošilja aplikacije glavnim uradom.

Organizatorji sklopuje de in odziv je splošen. V cah, Ky., kjer delavci pred kratkim niti gne uniji, je v enem dnevu pilo v unijo krog dvosticev.

Polagali parnih cev akoro vsi organizirani, druge strokovne unije vjo prosilice in pričakuje bodo v teku par tednov organizirani. O stitih stih prihajajo poročila železnice, katerih prog v Chicago.

Gerard Swope, glava General Electric Co., ki pomaga Rooseveltu pri izvajanju "New Deal-a." Swope odobrava "open shop."

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

17

Prebiral je pismo zopet in zopet. Vse je gledalo izpred njegovih oči, samo besede iz belega lista so živo žarele vanj. Kakor da ga prodira tisoč ognjenih oči, ki se jim ni mogoče skriti. Obsedel je za pisalno mizo, vključen nad pismom. Bilo mu je, kakor da nekdo toleče s kladivom po njegovem temenu. Zapri je oči, a ni nič pomagalo. Vsa njegova notranjost se je skrivila kakor zelena vejica nad žerjavico, začutil je prste, ki mu stiskajo vrat.

Popoldne se je potikal po mestu. Hodil je iz ulice v ulico, ne da bi se umiril. Neprestano je klujuvalo v njem, ga podpihovalo in vlekle zopet nazaj v pisarno. Odklenil je miznico in se zopet naslonil nad pisanje.

Sprva ni niti malo uganjeval, kdo mu je pisal. Videl je samo besede in pošastne slike, ki so se mu rogale. Pozneje si je skušal dopovedati, da takšnega anonimnega pisma ne more resno vzeti, kajti če bi mu ga poslal pravi prijatelj, bi se podpisal. Ko je prebral pismo natančno vnovič, je opazil, da je v stavku: "Kdo sem, Vam ne bom napisala..." razumeti žensko, ki se je le-tu zmotila, ko povsod drugje piše kakor možki.

Kdo bi bila ta ženska? Prijateljica iz mladih let?

Naj je še toliko grebel nazaj, ni si mogel domisliti tega pisa. Zasumil je tega, onega — vse je zopet zavrgel, saj ni bilo važno: kdo je pisal, temveč: kaj je napisal.

Senci za zaveso, ki se poljubujeta... Nočni sprehodi ob Gradaščici...

Obšlo ga je ono pošastno občutje, ko človek zamrzi ves svet, ko se začuti kakor neznamna iskrica, ki bega v vsemirju, ko ne čuti ne tal pod seboj ne nebesnega oboka nad seboj, ko se mu pretrga vez česar koli, kar je držal v roki, in prazen blek, ki ugaša.

Tako mu je obudilo to pismo Ano, da je ni še nikdar, odkar je ni videl, tako močno občutil kot sedaj, ko se mu hoče iztrgati.

Ah, si je zatrjeval, to ni mogoče. To je laž, podla laž, ki si jo je izmislil nekdo, ki me hoče dražiti. Skušal se je razvedriti. Šel je v skladišče preštevati konzerve. Vse zaman!

Razrdil se je ter pismo pretrgal na dvoje, ga zmečkal in vrge na tla. Toda takoj ga je zopet pobral, skrbno zalepil in shranil v listnico.

Napadel ga je dvom s podvojeno silo. Z neverjetno lahkoto si je predstavljaval častnika. Obudil si je privid in oba opazoval. Razpostavil je mize in stole.

Takole sedita. Morda nasproti? Videl je zofo ob oknu. Večer je in lepa noč...

Skušal si je predstavljati zaveseno okno in senci, pretehtal možnost tega videnja, sklonil se za grm in ju opazoval na stezi ob pljuška-joči vodi.

Za roko se vodita in si šepetata. On se sklanja nad njen obraz in jo poljubuje...

Odpri je zopet oči, se razgledal po pisarni in se prijemal za glavo. Četudi se je na vso moč trudil, da bi ne verjel pismu, ga je kljub temu skelelo. Žgalo in grabilo ga je, da ni mogel mirovati.

Delikaten položaj...? Hudiča, nekaj mora biti vendarle res! Saj že to ni v redu, da ga ima na stanovanju!

Butal se je v čelo in preklinjal samega sebe, ko se je domislil, kaj ji je pisal takrat:

...da, zelo pametno si uredila, da si odala eno sobo. V teh časih si pač pomagamo, kolikor se le da. Se boga zahvali, da si dobila človeka, ki ti lahko pomaga, ko je povsod taka stiska za živež!

Seveda, takole ji je pisal. Še na misel mu ni hodilo, kaj vse se utegne iz tega izcimiti.

Sedaj mu pa ne nenadoma zori spoznanje: — Saj je tu primerov dovolj, preveč! Može na fronti, žene pa z oficirji! Sto bi jih lahko našel samo v Zmajski ulici!

Bolest, ki ga je sprva stisnila, da sta ga prevzela žalost in pekoče ganotje v usmiljenju, ki ga je zahteval zase, se je zelo hitro pretvarjala v jezo. V onemoglo jezo, v togotno silo, ko ni mogel hipno ničesar storiti, da bi si olajšal to notranje zlo.

Osvajal ga je ponos, ki je bil spričo tega ponižan in zadet v sredo. Ponos, ki ga je občutil kot moč svoje zakonske žene. Vse bolj je rasla goreča želja po kazni, po obračunu.

Poiskal je v kovčegu njena pisma zadnjih tednov in si podčrtaval vse stavke, ki govore o njem:

— Praporščak Wydra je zelo dober človek. Bogdan se ga je že privadil. Kar bojim se, da ga ne bi preveč razvabil s svojimi darili.

Da, tako prično ti vrage! Omrežijo žene na mestu, kjer so najbolj občutljive. Preslepijo otroka, na katerega so najbolj navezane.

— V vseh ozirih mi gre na roke. Nič več mi ni treba skrbeti za živež. Vse mi prinese. Narisal je Bogdana. Ti ne veš, kako je lepa slika!

Seveda, takole res ni težava, pridobiti si žensko v teh časih! Pa slika — jasno se vidi, da je vsa zaljubljena v podobo, ki jo je napravil umetnik. Ničvreden človek!

— Kako sem zadovoljna, da imam človeka, ki se tako žrtvuje za naju! Kako težko bi živela z Bogdanom, če ga ne bi bilo. Skoraj bi rekla: sreča v nesreči!

Haha, sreča v nesreči! Kako zvito je to napisano. Kakor bi me hotela vnaprej preslepiti. Vražja ženska! Sreča... Ker se me je znebila!

Besnel je, ko je čital v drugem listu:

— Zdjaj slika mene. Velik umetnik je! Čitala sem kritiko njegovih razstav v Pragi. Ponošna sem, da me portretira tako slaven človek. Sliko, ki jo je delal spomlad ob Gradaščici, mi je poklonil. Obesila sem jo v spalnico k oknu. Ko boš prišel, se ne boš mogel načuditi, tako je lepa!

Pred mesecem, ko je prejel to pismo, ga je prebral kakor vsa druga, sedel za mizo in ji odgovoril. Še dobro se spominja, da je napisal nekako takole:

— Zelo sem radoveden na sliko. Če je znamenit slikar, jo bomo kedaj še dobro prodali.

Danes se grabi za čelo in stiska mizni vogal, kakor da ga hoče streti.

— Nobenega dvoma ni več! si je zatrjeval. Vsa je že zaljubljena v tega "znamenitega" umetnika. Torej slikal jo je! Ure in ure je morala sedeti prad njim, da je pasel svoje poglede na njej. Da, celo sliko ji je podaril, ki jo je slikal ob Gradaščici. Tu je nepobitna zveza z anonimnim pismom.

(Dalje prihodnjač.)

Drugi dan gre gospod Stržen kakor običajno v pisarno. Toda njegov korak je prožen, kakor pomlajen. V pisarni so na mah vsi okoli njega. Vai mu čestitajo, prisrčno mu stiskajo roko, tipkarica, potnik, sluga, celo blagajnik, gospod Čufar, ki ga je drugače zmerom nekoliko od zgoraj gledal, reče, trepljaje Stržena po ramenu: "To je pa res sreča!"

V opoldanskem premoru gre gospod Stržen v upravo lista. Tam potegne časopis iz žepa, jame šumno listati po njem in ko najde, kar je iskal, se obrne k vratarju. Le-ta ga malomarno pošlje v drugo nadstropje, vrata številka 38. Tam sedi suhljata, z neverjetno dolgim in ošljenim svinčnikom oborožena ženska in ga vpraša, ne da bi dvignila oči z mize: "Prosim?"

Gospod Stržen je razočaran. Danes mu je že toliko ljudi čestitalo k veliki sreči, da kar ne more razumeti, zakaj je ta dama tako nebržna. S tihim glasom ji pove svoje ime in poklik in nato skoraj izzivaje upre svoje srečne oči v sivolaso damo.

Drobna usta gospodične se raztegnejo v oglat nasmešek. "Nate, vi srečnež, teh tri tisoč Din. Prosim, podpišite!"

"Da, srečnež sem res," reče zadovoljno gospod Stržen in skrbno zgane bankovce. Vsakega posebej. En tisoč, dva tisoč, tri tisoč Din.

In potem odhiti po stopnicah. Današnji dan je za gospoda Stržena zelo slavnosten. Na potu domov se mu pridruži celo gospod Čufar. Pogovor se jame kajpada sukati o velikem dogodku.

Zdajci pa postane gospod Čufar nekam nemiren in seže prijateljski gospodu Strženu pod pazduho. Izpočetka govori nekoliko obotavljivo se, počasi pa postanejo njegove besede vse trdnejše in samozavestnejše.

Pripoveduje mu, da je v hudi stiski, da je njegova žena delj časa bolna, da mu plača ne zadostja in da je zato poskusil srečo pri kvartah. Pa to ni bila sreča, narobe, izgubil je. No, ne ravno preveč, tisoč Din bi bilo naposled v primeri z dobitkom gospoda Stržena prava malenkost, tako rekoč komaj stotina.

"Ne, reče gospod Stržen, "tretjina." Da, gospod Stržen je že od nekdaj natančen in spreten računar, meni gospod Čufar, sploh je podjetju samo v čast, a ravno zato se ga drzne prositi podpore. Naj se gospod Stržen samo živji v njegov položaj, žena v postelji, pa dolgovi — gotovo bi si vzela življenje od samih skrbi.

Ne, ne, si misli gospod Stržen, pomagati mu moram. Tovariš mi je, vsak dan delava skupaj, in potem se nekega dne lahko zgodi, da blagajnika ne bo več, mrtev bo, ker mu nihče ni hotel pomagati. Ne, te odgovornosti ne more prevzeti.

"Pomagal vam bom, gospod Čufar," reče gospod Stržen tiho in si misli, bom pač kupil manjši plinaki štedilnik, in tudi belo lakiran ni treba da bi bil.

Tri ure nato sedita gospod Stržen in njegova žena še zmerom v kuhinji in se posvetujeta, kaj naj z denarjem napravita. Misel, da bi ga nesla v banko, oba energično zavrneta. On kot knjigovodja ve, kaj se tam vse lahko zgodi, in ona — ona pa niti trenutek ne misli drugače, kakor njen dobri, pametni Janez, veliki dobitnik nagradne križanke.

"Denar bova izdala," reče gospod Stržen, "drugače človek nima nič od tega. Tako ga bova izdala, da bova pozneje zmerom na to mislila, tudi ko ga več ne bo. Potovala bova! Peljala se bova na morje in tam ostala nekaj dni, ogledala si bova vse, pokrajino, nebo in morje. Tudi zemljevid bom vzel s seboj. To bo imenitno! In potem nama ostane še dovolj denarja za majhen belo lakiran plinaki štedilnik."

Gospa Berta je vsa srečna. Njen Janez je vendar od sile iznajdljiv, zraven pa še tako praktičen. Z denarjem ume ravnati, kakor da bi vse svoje življenje ne počel drugače, kakor samo razmišljal o vprašanju: kaj napravim s tremi tisoč Din!

Pozno zvečer ležita oba v postelji. Gospod Stržen utrne svetiljko na nočni omarici. Obrne se na levo stran, gospa Strženova leži že na desni strani, ker namreč samo na desni lahko zaspi, in oba šepetata tiho pred se: "Ne, takšna sreča!"

Gospod Čufar se z ganjenimi besedami zahvali, o rešitvi življenja govori in o večni hvaležnosti. Skrbno vzame tisočak in ga prav tako skrbno vtekne v denarnico. Na prihodnjem vogalu stisne krepko gospodu Strženu roko in se poslovil. "Moj rešitelj ste, moj najboljši prijatelj. Ne najdem besed, naj vas Bog blagoslovi za to delo."

In tudi gospod Stržen mu stisne roko. Tudi on je ganjen, tudi on je srečen. Dalje gredeč razmišlja o morju, o sinji gladini in o ladjah, zraven tega ima pa globoko občutek, da je svojemu bližnjemu rešil življenje.

Doma ga sprejme žena z besedami: "Pošta, Janez," in pokaže dve pismi.

To ni vsakdanji dogodek pri Strženovih. Toda naposled je vendar danes njegov slavnostni dan.

Zelo spoštovani gospod Stržen!

Včeraj ste od samega veselja nad svojim dobitkom zdrobili moj otroški voziček. Danes sem ga dala v popravilo, in ključavničar pravi, da bo to stalo svojih štiri sto Din, ker so vsa štiri kolesa skrivljena, in sploh voziček ni več za rabo. Moj otrok zdaj cel teden ne bo mogel na zrak, ker bo tako dolgo trajalo popravilo. Temu ste tudi vi vzrok. Prosim Vas, da mi pošljete teh štiri sto dinarjev, drugače bi Vas morala naznaniti. Imam na razpolago pet prič, ki so vse videle, kako ste brali časopis in se zaleteli v voziček. Še dobro, da me niste do smrti pobili, mene in mojega otroka.

Z odličnim spoštovanjem P. S. V paketu, ki sem ga od samega strahu spustila na tla, je bil kozarec za marmelado, pa tega sploh ne računam, ker imam sočutje z ljudmi.

"Mm, mm," zamomlja gospod Stržen in odpre drugo pismo. Ljubi moj dobri Janez!

Včeraj sem že mislil, da bo konec z menoj od samih bolečin. Saj veš, ljubi moj nečak, kako zelo me daje protin. Zdravnik mi je zapisal kopeli, to pa stane šest sto Din, in jaz seveda v teh slabih časih še kovača ne zmorem. Tebe, moj ljubljeni nečak, je pa, kakor ravnokar brem v časopisu, zadela redka in nepričakovana sreča, in tako mislim, da ne bo zaman, ko Te prosim, da mi pomagaš, meni, edinemu bratu Tvoje ranjke matere, Bog ji daj nebesa, lajšati neznosne bolečine.

Tvoj zvesti stari stric Jože.

Ko je Janez Stržen do konca prebral, je obe pismi nemo in v zadregi pomolil svoji ženi. Ona ju je napeto prebrala in rekla potem s čudnim usmevom: "No, Janez, saj nama še zmerom ostane tisoč Din!"

"Kako to, Berta? Kaj mar veš...?"

"Kaj, Janez? Mislim namreč, nisem ti hotela takoj povedati. Popoldne je bila namreč moja sestra pri meni, Mina, saj veš, Franc ji dela takšne skrbi. Oh, rečem ti, čisto zmešana in objokana je pritekla k meni in mi pripovedovala same grde reči o Francu. Saj je naposled vendarle njen sin, in sramota pade nanjo, če kdo v sosesčini zve, da je ponaredil menico na tisoč Din. Pa sem si mislila, Janez, ti si vendar tako razumen mož, in končno tudi nama ne more biti vseeno, ali imamo sramoto v zlahti ali ne. Tako sem ji obljubila, da ji bova dala teh tisoč dinarjev. Ko bi jo bil videl, kako se je razveselila! Venomer je samo vzklikala: 'O, takšna sreča!'"

"Da, da," je rekel tedaj gospod Stržen čisto sam zase. In ko se je potem izpovedal svoje- ga razgovora z gospodom Čufarjem, je zakonska dvojica legla spat.

TAKŠNA SREČA!

Novela

Neki mož je stopil iz hiše. Pri kolporterju je kupil večerni list. Spotoma je časopis prelistal in zdajci glasno vzkliknil: "Nemogoče! Takšna sreča!"

Obraz mu je zasijal. Male in velike gubice in gube so postale vesele, ozke črte in iz njih je govorila neizrekljiva sreča. In kaj žele usta! Ali ste že kdaj videli tako smejoča se, prijazno raztegnjena usta?

Kdo najde danes v časopisih tako oserčujoče stvari, da pozabi ves svet okoli sebe?

"Takšna sreča!"

Mož koraka naprej, s časopisom pred nosom. Tedaj se zaleti v neko žensko z otroškim vozičkom. Otrok zaveka, žena vame zmerjati, in takrat ji pade iz rok zavoj. Mož se skloni, hoče ga pobrati, žena se skloni in ga takisto hoče pobrati. Tako trčita z glavama skupaj.

Žena se prime za glavo, otrok veka, mož pa venomer govori iste besede: "Takšna sreča!"

"Kakšna sreča naj to bo, če prevrnete tujo žensko in skoraj ubijete njenega otroka! Saj ste zblazneli!"

"Ne," reče mož. "Jaz sem namreč Janez Stržen, knjigovodja, in to je tista sreča."

To reči razgrne časopis in pokaže s prstom na neko mesto, kjer je bilo natiskano z debelimi črkami:

Srečni glavni dobitnik naše velike nagradne križanke je gospod Janez Stržen, knjigovodja, Kolovratova ulica št. 27.—Dobil je prvo nagrado 3000 Din in se naproša, da jo dvigne na blagajni uprave.

"In to ste vi?" vpraša žena. "Ali to vendar še ni razlog, da bi razbili otroški voziček in spravili mater z njenim otrokom v življenjako nevarnost?"

Toda gospod Janez Stržen je nič več ne poslušal. Naprej gre, naglo in odločno. Njegovi koraki postajajo čedalje večji, po ozkih ulicah kar teče, da si skrajša pot. Čisto brez sapa je že. Kako dolgo že ni bil tako gibčen! Saj je pa tudi zadnjih pet in dvajset let zmerom po isti poti hodil v pisarno. Vsak dan isto. Mesec za mesecem enakó. Leto za letom brez izpremembe. Pet in dvajset let brez sleherne- ga doživljanja! In zdaj teče. Gospod Janez Stržen, knjigovodja, se zažene domov in preskoči kar po tri in štiri stopnice. Človek ga ne bi spoznal. Žena Berta stoji v kuhinji in lika.

Njen mož plane noter, vrže časopis na kuhinjsko mizo, sam se pa čisto izsrpan zgrudi na stol in reče samo tole: Na, Berta, beri!"

In Berta, njegova mala in debelušasta žena, vzame s svojimi rdečimi zdelanimi rokami časopis v tresočih se roke, prebere in vzklikne: "Ne, takšna sreča!"

Tri ure nato sedita gospod Stržen in njegova žena še zmerom v kuhinji in se posvetujeta, kaj naj z denarjem napravita. Misel, da bi ga nesla v banko, oba energično zavrneta. On kot knjigovodja ve, kaj se tam vse lahko zgodi, in ona — ona pa niti trenutek ne misli drugače, kakor njen dobri, pametni Janez, veliki dobitnik nagradne križanke.

"Denar bova izdala," reče gospod Stržen, "drugače človek nima nič od tega. Tako ga bova izdala, da bova pozneje zmerom na to mislila, tudi ko ga več ne bo. Potovala bova! Peljala se bova na morje in tam ostala nekaj dni, ogledala si bova vse, pokrajino, nebo in morje. Tudi zemljevid bom vzel s seboj. To bo imenitno! In potem nama ostane še dovolj denarja za majhen belo lakiran plinaki štedilnik."

Gospa Berta je vsa srečna. Njen Janez je vendar od sile iznajdljiv, zraven pa še tako praktičen. Z denarjem ume ravnati, kakor da bi vse svoje življenje ne počel drugače, kakor samo razmišljal o vprašanju: kaj napravim s tremi tisoč Din!

Pozno zvečer ležita oba v postelji. Gospod Stržen utrne svetiljko na nočni omarici. Obrne se na levo stran, gospa Strženova leži že na desni strani, ker namreč samo na desni lahko zaspi, in oba šepetata tiho pred se: "Ne, takšna sreča!"

George A. Sloan, glava Cotton Textile Instituta, ki je hotel usiliti delavcem \$10 tedenske minimalne mezde. Delavci so dobili \$12, kar je še premalo.

Newyorskí delavci so bili Rockefellerjev Roxy v protestu proti odložitvi hiškega slikarja Diega...

On se je obrnil na levo in ona na desno, ker... desni lahko zaspi... "Lepa zvest je to, če lahko ljudem pomaga," kel gospod Stržen, in ut...

SMEŠNICE

Premetenec

"Mama, kaj je hujše, dem pod avto ali če si bi gam?"

"O, ti otrok! Seveda hujše, če prides pod avto." "Vidiš, mama, kakšna sem imel. Pogledj, hlače strgal!"

Napačno zdravljenje

"Takšna smola! Da... ravno jaz priti maza k!"

"Saj vas je vendar po... ozdravil, ali ne?" "To že. Toda potem zdravnik povedal, da m... čisto napačen način zdr...

Mož je kriv!

"Ali že veš najnovejši... jačeva sta se ločila!" "Res? In kdo je kri... "On!"

"No, to sem si koj... Kaj je pa napravil?" "Nekega dne se je be... vano vrnil domov."

POJASNILO

Vsled depresije in... krize, ki je zadela na... članstvo oziroma naroč... tega lista Prosveta, je p... da pojasnimo tajniko... stopnikom Prosvete, d... vzamejo od naročniko... Prosveta naročnino tudi... pol leta in kjer ni drug... samo za četrt leta. Vse... se dobiti da, ker razmer... vajo to. List Prosveta... prizadet v ti krizi in... ramo na tajnike in na... da skušajo kjerkoli mo... hraniti naročnike na... Apeliramo tudi na po... naročnike, da naj že lo... poravnajo svojo naročn... ni mogoče plačati celotn... čajte polletno naročn... da se ohrani list še nak... dnevniki.

Phillip Godica, upr...

Se li ne počutite do... Naš svet je takel, polno je... karotno in se en dolar ni bo...

Nuga-To

Stvarno slavno točko, ki... oči, vseh stopenj in vi se bo... možne je in spiti bolno. Za... odvajanje tablet v vsaki obo... zdravje takoj v tem prostoru... toliko dražje dni niste zdravo... vrste vaš denar—ni se rika...

Najzanesljivejšo... lanske vesti so v... "Prosveti". Ali jih ži... dno?

JUGOSLAVIJO

Moderni izdelki in uporabne predmete v vseh vrstah... Tekstila, oblačila in... Yocco... Pripravite si hitro letovnico... in Banko

ZMERNE CENE

Pejmanje vam da vaš letališni... **HAMBURG-AMERICAN LINE**

177 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.